

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ДО ПРОЕКТНО-ВПРОВАДЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ

У статті розкрито теоретико-методологічні основи формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності в системі післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: *післядипломна педагогічна освіта, інновації, проектно-впроваджувальна діяльність, готовність, закономірності, принципи, педагогічні умови.*

Інноваційні перетворення в освіті вимагають відповідних змін у підготовці вчителя як конкурентоспроможного фахівця у післядипломній освіті, що обумовлює потребу розроблення та наукового обґрунтування нових технологій роботи з дорослими, зокрема, технології проектно-впроваджувальної діяльності як типу інноваційної, що передбачає підготовку вчителів до впровадження педагогічних інновацій з використанням методу проектів.

Аналіз наукової психолого-педагогічної літератури засвідчив наявність широкого кола досліджень, у яких розкрито теоретичні засади підготовки педагогічних працівників у системі післядипломної освіти (Л. Даниленко, Г. Єльнікова, І. Жерносек, Л. Карамушка, Н. Клокар, О. Козлова, В. Маслов, В. Олійник, А. Панасюк, В. Пуцов, Н. Протасова, В. Семиченко, Т. Сорочан та ін.), використання методу проектів у методичній роботі (Т. Гришина, Л. Забродська, В. Логвін, Л. Хоружа та ін.) Однак питання стосовно підготовки вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності не було предметом спеціального педагогічного дослідження.

Мета статті полягає в тому, щоб розкрити теоретико-методологічні основи вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності у системі післядипломної педагогічної освіти.

Концепція дослідження полягає в тому, що готовність учителів до проектно-впроваджувальної діяльності розглядається нами як феномен професійної діяльності, що забезпечується технологізацією їхньої підготовки в системі науково-методичної роботи до вибору інновацій, апробації, адаптації та впровадження в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів.

Провідною ідеєю концепції є розуміння проектно-впроваджувальної діяльності як поліфункціонального поняття, невід'ємної складової

інноваційної освітньої діяльності, що забезпечує необхідні умови для успішного вирішення державних завдань реформування змісту освіти.

Концепція дослідження містить три взаємопов'язані концепти (методологічний, теоретичний та технологічний), які зумовлюють реалізацію провідної ідеї.

Методологічний концепт відображає взаємозв'язок і взаємодію різних підходів до вивчення проблеми формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності в системі післядипломної педагогічної освіти, а саме: системно-синергетичного, антропологічного, герменевтичного аксіологічного, акмеологічного, андрагогічного, культурологічного, конкретно-історичного та особистісно діяльнісного [5, с. 97–101].

У процесі дослідження виявлено та обґрунтовано *закономірності* формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності. Під закономірностями розуміємо об'єктивно існуючий, постійний і необхідний взаємозв'язок між явищами педагогічної дійсності, що впливає з їхньої внутрішньої природи, сутності. Закономірності формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності такі [4]:

- чисельність учителів, готових до проектно-впроваджувальної діяльності, зумовлена якістю реалізації регіональних науково-методичних проектів, спрямованих на формування образу світу педагога, орієнтованих на необхідність змін модернізації освітньої галузі;

- ефективність проектно-впроваджувальної діяльності зумовлена синергетичною взаємодією суб'єкта такої діяльності та освітнього середовища, що передбачає технологічну сумісність обраної інновації щодо вирішування конкретних проблем учителів у професійній роботі;

- результативність проектно-впроваджувальної діяльності вчителів зумовлена якістю розробки персонал-технології досягнення передбачуваного результату, що впроваджується в практику;

- продуктивність проектно-впроваджувальної діяльності зумовлена готовністю до самореалізації та рівнем розвитку професійного потенціалу вчителя.

Виявлені закономірності відбивають процесуально-технологічні зв'язки управління процесом формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності в системі науково-методичної роботи за цілями і результатами. Вони сформульовані і розкриті з урахуванням кількісних та якісних показників (ефективність, результативність, продуктивність), що відбивають взаємозв'язок між андрагогічним процесом підготовки вчителів до впровадження педагогічних інновацій та управлінням системою проектно-впроваджувальної діяльності – однією з

підсистем науково-методичної роботи з педагогічними кадрами в регіоні. Тому при розробці принципів їх умовно розчленовано на загальні педагогічні та специфічні, що вказують на внутрішній технологічний бік процесу формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності, регламентують діяльність.

Ураховуючи, що система проектно-впроваджувальної діяльності є підсистемою науково-методичної роботи закладу післядипломної педагогічної освіти, вона ґрунтується на *загальних педагогічних принципах*: гуманізації та демократизації, цілісності й системності, наступності й неперервності, інтеграції науки й практики, інноваційності й креативності, *специфічних принципах*, які враховують особливості формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності – регіоналізації та особистісної орієнтації, добровільності та партнерства, морально відповідального вибору, персоналізації та технологізації, синергетично узгодженої взаємодії.

У дослідженні керувалися як загальними педагогічними принципами, так і специфічними: добровільності та партнерства у виборі і здійсненні проектно-впроваджувальної діяльності; морально-відповідального вибору за обраний проект, його реалізацію і результати; персоналізації та технологізації, що враховує педагогічний досвід учасника проектно-впроваджувальної діяльності та його особистісні якості; синергетично узгодженої взаємодії суб'єктів проектно-впроваджувальної діяльності – учителів, керівників методичних об'єднань, методистів та ін. Названі принципи є принципово новими і в той же час їх підґрунтям є відомі загальні педагогічні принципи. Зазначимо, ми не ставили мети використовувати принципи, які віддзеркалюють закономірності формування вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності. Адже принципи і закономірності доповнюють одні других у створенні педагогічних умов.

Педагогічні умови формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності наступні.

- Процес формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності здійснюється відповідно до науково обґрунтованих теоретико-методологічних засад здійснення такої діяльності.
- Підготовка в ОППО вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності функціонує як цілісна система науково-методичного супроводу вчителів до впровадження освітніх інновацій, включена в структуру науково-методичної роботи та курсової підготовки, що охоплює повний андрагогічний цикл.
- Технологізація системи проектно-впроваджувальної діяльності передбачає формування готовності вчителів в інститутах післядипломної педагогічної освіти до здійснення такої діяльності (цільовий компонент системи), реалізацію навчальної програми

підвищення кваліфікації педагогічних працівників з педагогічної інноватики та відповідних спецкурсів (змістовий), застосування технології проектно-впроваджувальної діяльності (організаційно-технологічний), використання технології векторного аналізу готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності (аналітико-прогностичний).

- Персоналізація підготовки вчителів до усвідомленого вибору, апробації, адаптації та впровадження інновацій забезпечується шляхом практичної реалізації особистісно компетентнісного підходу в роботі з педагогічними кадрами на різних рівнях функціонування системи післядипломної педагогічної освіти.
- Вибір проекту вчителем, здійснення проектно-впроваджувальної діяльності обумовлено усвідомленою необхідністю вирішення стратегічних державних завдань реформування змісту освіти, конкретних проблем у професійній роботі, задоволення фахових потреб і запитів учителів.

Теоретичний концепт містить визначення провідних понять дослідження, сутність системи формування готовності до проектно-впроваджувальної діяльності вчителів. Поняття «проектно-впроваджувальна діяльність учителя» [3, с. 36–44] можна тлумачити як діяльність, що передбачає самостійне виявлення проблеми в професійній роботі, обґрунтування шляхів її розв'язування з використанням педагогічних технологій, розробку персонал-технології досягнення передбачуваного результату й упровадження цієї технології в практику. Поняття «готовність учителя до проектно-впроваджувальної діяльності» розглядають як інтегровану якісну характеристику особистості, сутнісною ознакою якої є рівень розвитку професійного потенціалу, що постає результатом цілеспрямованої підготовки до впровадження педагогічних технологій.

Технологічний концепт містить основні напрями реалізації системи формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності в інституті післядипломної педагогічної освіти, відповідної технології здійснення такої діяльності. Система проектно-впроваджувальної діяльності передбачає науково-методичний супровід упровадження інновацій у міжкурсний період з використанням методу проектів. Вона оптимально введена в структуру науково-методичної роботи інституту післядипломної педагогічної освіти, районних (міських) методичних кабінетів (центрів), інформаційно-методичних центрів, школи, інтегрує комплекс інноваційних перетворень в освіті, які забезпечують підвищення рівня освітніх послуг, якості загальної середньої освіти учнів. Технологія проектно-впроваджувальної діяльності реалізується у формі науково-методичного проекту. Вона представлена такими технологічними етапами: проблема-

тизація, цілепокладання, концептуалізація, прогнозування, моделювання, конструювання, програмування, планування й реалізація, моніторинг. За допомогою технології векторного аналізу вимірюють рівень розвитку професійного потенціалу вчителя, що є інтегрованим показником готовності до проектно-впроваджувальної діяльності.

Учителі здійснюють добір інновацій для впровадження на основі розроблених критеріїв, застосовують технологію проектно-впроваджувальної діяльності, формуючи образ світу вчителя, орієнтованого на необхідність змін щодо реалізації стратегічних завдань модернізації освітньої галузі, з одного боку, а з іншого – потрібно забезпечити вільний, морально відповідальний вибір педагогічної технології, методики, нових форм і методів роботи як засобу вирішування конкретних проблем практики. Розширюючи права і свободи вчителя, підвищуємо рівень його персональної відповідальності за результати професійної роботи. За таких умов проектно-впроваджувальна діяльність здійснюватиметься не з примусу, а буде усвідомленою необхідністю вчителя як суб'єкта інноваційних перетворень в освіті [1]. Така спрямована самоорганізація професійної діяльності педагога на впровадження інновацій буде внутрішньо узгодженою з об'єктивною потребою суспільства й держави в новій якості освіти.

Анотація

В статті раскрыто теоретико-методологические основы формирования готовности учителя к проектно-внедрительной деятельности в системе последипломного образования.

Ключевые слова: *последипломное педагогическое образование, инновации, проектно-внедрительная деятельность, готовность, закономерность, принципы, педагогические условия.*

Summary

The article examines the theoretic methodological basis of forming teachers readiness to the project-implementing activity in the system of teachers in service training.

Key words: *In-Service Teacher Training education, innovation, project-implementing activity, readiness, regularities, principles, pedagogical conditions.*

Література

1. Мариновська О. Інноваційна діяльність як усвідомлена необхідність реалізації стратегічних завдань модернізації освіти [Електронний ресурс] / Оксана Мариновська // Концепції та методичні моделі вивчення змісту освітніх галузей у профільній школі : матеріали Міжнарод. наук.-практич. конф., 15 квіт. 2010 р., Полтава. – Режим доступу : http://www.dovkillya.com.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=23&Itemid=2&limit=1&limitstart=2

2. Мариновська О. Я. Формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності: теорія і практика : [монографія] / Оксана Яківна Мариновська. – Івано-Франківськ : Симфонія форте ; Полтава : Довкілля-К, 2009. – 500 с.
3. Мариновська О. Мисленневий експеримент як метод побудови теоретичної моделі поняття «проектно-впроваджувальна діяльність» / Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова : зб. наук. пр. / ред. кол. : О. Г. Мороз, Н. В. Гузій та ін. – К. : НПУ, 2007. – Розд. 1. – С. 36–44. – (Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики; вип. 7 (17).
4. Мариновська О. Формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності в системі післядипломної педагогічної освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Мариновська Оксана Яківна. – Луганськ, 2010. – 44 с.
5. Мариновська О. Я. Формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності: концепція дослідження / Оксана Яківна Мариновська // Педагогічний альманах : зб. наук. пр. / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. – Херсон : РІПО, 2011. – Вип. 11. – С. 97–101.

УДК 82:82.0

Алла Мартинець
(м. Івано-Франківськ)

НАЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА ОБРАЗА-ПЕРСОНАЖА ТА ФОРМИ ЇЇ ПРОЯВУ

У статті розглядається проблема форматування національного образу світу та національного образу-персонажа як його складової.

Ключові слова: національний образ світу, національний образ-персонаж, картина світу, художній образ.

Література, як і кожний інший вид мистецтва – це духовна скарбничка народу. Не викликає сумніву твердження, що всі літератури різні за своїм національним змістом, історією, традиціями. Ця відмінність дозволяє сформувати думку, що і образи національних літератур будучи національними, є різними за своєю сутністю. Такий погляд дає підстави стверджувати, що попри усі знані нами поняття у літературознавстві, такі як герой, характер, образ існує ще одне – національний образ в цілому та національний образ-персонаж зокрема, тобто такий, що є характерним для кожної окремо взятої національної літератури. Він зберігає в собі